

GENEL EKONOMİ

YRD. DOÇ. DR. MAHMUT M. BAYRAMOĞLU

İktisat ∞ Ekonomi

İktisat; Arapça kökenli

“kasıtlı, bilinçli, ılımlı hareket”

Günlük dilde Türkçeye “tutumluluk” olarak geçmiş

Ekonomi; eski yunan kökenli

(oikia=ev , nomos= kural; ev yönetimi)

İlk ekonomi BABİLLİLER

Ekonomi

Adam Smith

1776 yılında “Ulusların Zenginliği”

Kapitalist sistemin temelini oluşturmuştur.

Ekonomi

Homo Economicus

İktisadi Düşünen İnsan

Bireyler rasyonel davranış tarzı sergiler
İsraf etmek yok ve maksimum çıkar peşinde

Ekonomi

Ekonomi bir bilim dalı olarak;

kaynakların sınırlı, buna karşılık insanoğlunun
ihtiyaçlarının sonsuz olması nedeniyle, çeşitli
sorulara yanıt arayan bir bilim dalı olarak ortaya
çıkmiş ve gelişme göstermiştir.

Ekonomi

Ekonomi Bilimi,

kısıtlı kaynaklar ile hangi malın, kimin için, ne miktarda üretileceği ve kimler tarafından tüketileceği sorularına ve fiyatın oluşum mekanizmasını algılamaya çalışan bir bilim dalıdır.

Ekonomi

Ekonomi Bilimi çeşitli sorulara yönelik cevapları

Mikro ve Makro İktisat (Ekonomi)

başlıkları altında aramaktadır.

Mikroekonomi;

birey, firma, endüstri gibi daha küçük ekonomik birimlerin iktisadi davranışlarını inceler

Fiyat oluşumu, üretici-tüketici dengeleri, piyasalar,
arz-talep

Ekonomi

Makroekonomi ;

Ekonomiyi toplu halde bir bütün olarak ele alır.

Milli gelir, fiyat hareketleri (enflasyon), dış ekonomik ilişkiler, ekonomik büyüme ve kalkınma, para ve bankacılık, borçlanma

Temel Kavramlar

- İhtiyaç
- Üretim
- Mal
- Kıtlık
- Seçim (tercih)
- Fayda
- Kaynak
- Değer
- Alternatif (Fırsat) Maliyeti

İhtiyaç

Karşılanmadığı zaman acı ve üzüntü,

Karşılandığında ise mutluluk (haz) veren bir
duygudur.

İhtiyaç

İhtiyaçlar;

- Sayıca sonsuzdur
- Tatmin edilince doyuma ulaşır.
- Şiddet dereceleri farklıdır.
- Rakiptir.
- Birbirlerini tamamlar
- Zamanla alışkanlık halini alabilir

Üretim

Üretim faktörlerinin (kaynaklarının) bir araya getirilmesi suretiyle insanların ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin oluşturulması faaliyetidir.

Üretim Faktörleri

- EMEK (İŞGÜCÜ)
- GİRİŞİMCİ (MÜTEŞEBBİS)
- DOĞAL KAYNAK (TOPRAK)
- SERMAYE (KAPİTAL)

Mal

İhtiyaçları karşılayan ve somut olan her şeye mal denir.

Hizmet;

İnsanların ihtiyacını karşılayan ve soyut olan edimlere

Mal

Malların Sınıflandırılması

1.Grup

Hammadde: Doğadan elde edildikten sonra işleme tabi tutulmayan ve şekil değişikliğine uğratılmayan mal

Ara Malı: Hammaddenin işleminden geçirilmesiyle elde edilen ve nihai mal üretiminde kullanılan mal

Nihai (Tamamlanmış, Tüketime Hazır) Mal: Tüketilmesi için başka bir işleme gerek duyulmayan mal

Mal

2.Grup

Tarım Malı: Tarım sektöründen elde edilen ve işlenmemiş olan mal

Sanayi Malı: Doğadan ya da tarım sektöründen elde edildikten sonra işleme tabi tutulan mal

3.Grup

Üretim Malı: Üretken nitelikte olup, başka malların üretiminde kullanılan mallara denir.

Tüketim Malı: Tüketicinin ihtiyacını karşılayabilmek için tüketmiş olduğu mallara denir.

Mal

4.Grup

Dayanıksız Tüketim Malı: Tüketildiğinde tükenen ve mal olma özelliğini yitiren, dolayısıyla bir daha aynı ihtiyacı karşılayamayan mal

Dayanıklı Tüketim Malı: Ekonomik kullanım ömrünce aynı ihtiyacı karşılayan, tüketildiğinde mal özelliğini kaybetmeyen mal

Fayda

Bireylerin mal ve hizmet tüketmeleri sonucu elde ettikleri haz ve tatmin duygusuna fayda denir. Bir başka tanım ise, malların insan ihtiyaçlarını karşılama özelliğidir.

İnsan ihtiyaçlarını karşılayan bütün mallar faydalıdır.

Fayda Ölçümü

1- Kardinal Fayda Yöntemi;

Fayda ölçülebilir

2- Ordinal Fayda Yöntemi

Fayda ölçülemez

Kişiden kişiye değişir

Değer (kıymet)

- Bir malı elde etmek için karşılığında bedel ödeniyorsa bu mal değerlidir.
- Mal ve hizmetlere verilen öneme “değer” denir.
- İktisada göre değer göreceli bir kavramdır.
- Kişiden kişiye göre malın değeri değişebilir.

Kıtlık

Kar amaçlı ekonomik sistem tarafından kar elde etmek amacıyla kasıtlı olarak yaratılan ve bir toplumun sahip olduğu üretim kaynaklarının, mevcut teknolojik gelişmişlik düzeyiyle işletilmesi ile ulaşılan üretim düzeyinin, sonsuz insan ihtiyaçları ve isteklerini karşılamakta **yetersiz** olduğunu ifade eden iktisadi bir terimdir.

Fırsat Maliyeti

Ekonomik kaynakların yetersiz oluşu, üreticileri üretilecek mal ve hizmetlerle ilgili tercihler yapmaya zorlar. Bir mal veya hizmet üretmeyi tercih etmek bir başka malın üretiminden vazgeçmek demektir. Aynı şekilde bir mal veya hizmeti tüketmeyi tercih etmek bir başka mal veya hizmetin tüketiminden vazgeçmek demektir.

Bu da karşımıza **FIRSAT MALİYETİ** kavramını getirmektedir.

Fırsat Maliyeti

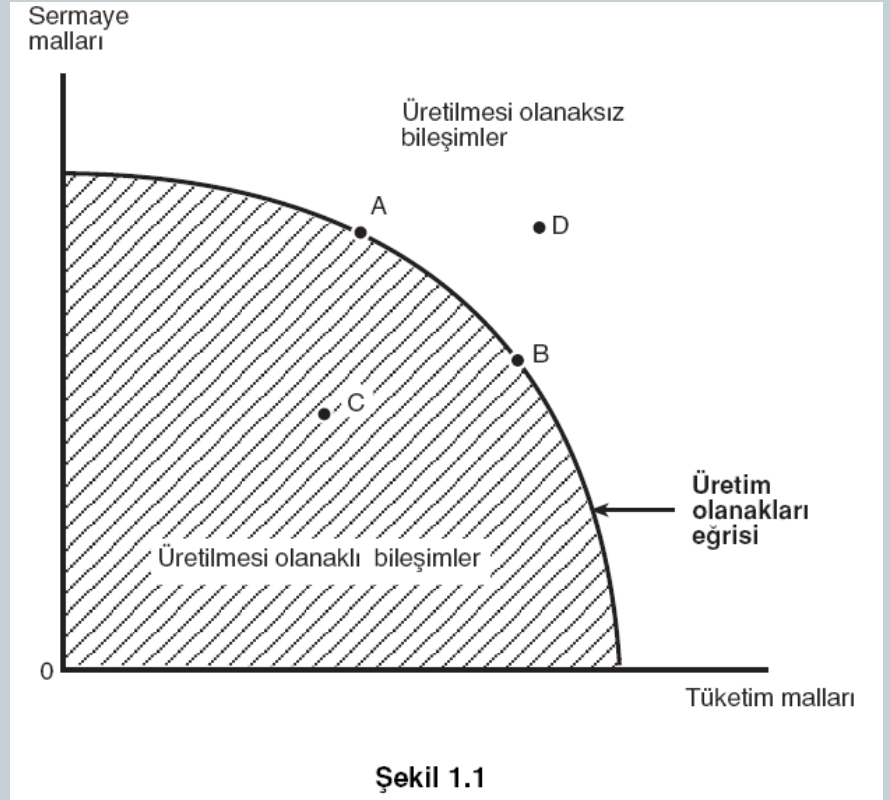
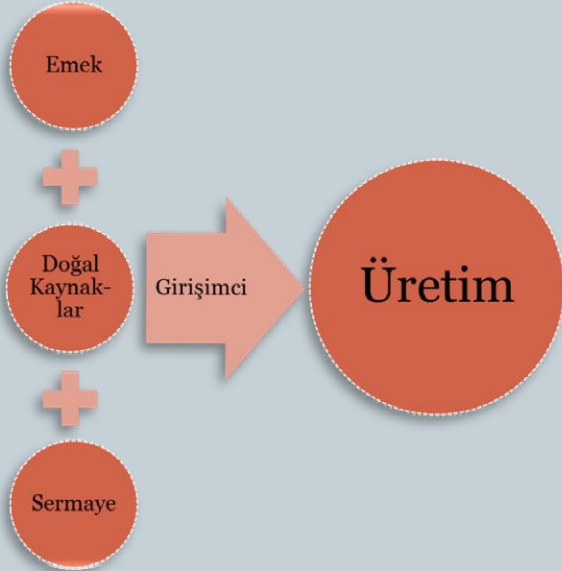

Fırsat maliyeti, herhangi bir malın üretimini bir birim artırmak için başka bir maldan vazgeçilmesi, feragatta bulunulması gereken mal ve/veya kazanç miktarıdır. Başka bir deyişle iktisadi bir seçim yapılırken vazgeçilmek zorunda kalınan ikinci en iyi alternatiftir.

Üretim İmkanları Eğrisi

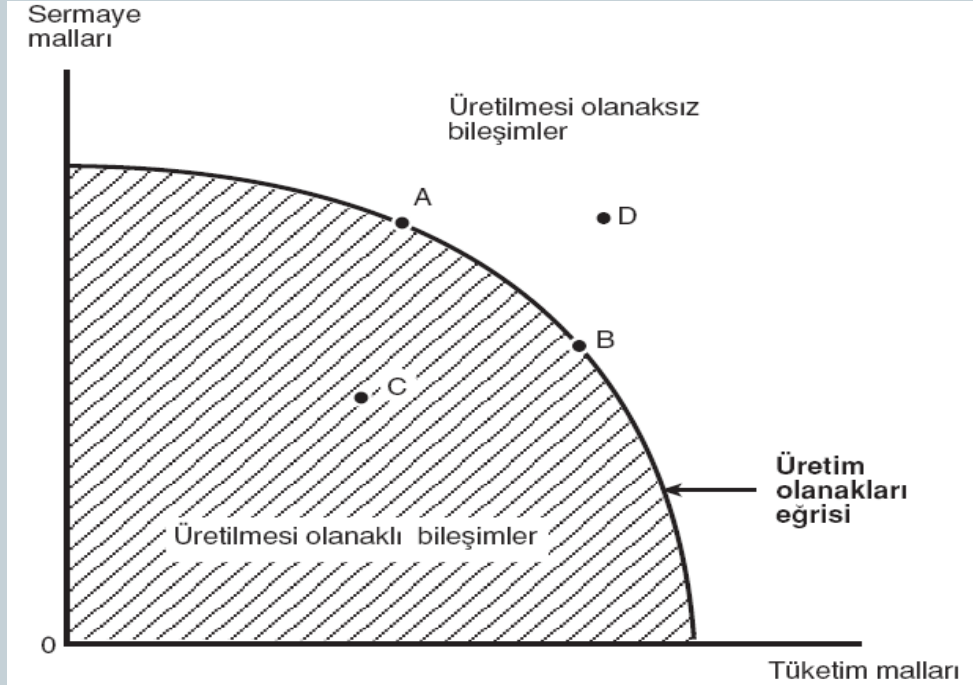
Üretim faktörlerinin miktarı ve teknoloji veriyken(sabitken) bir toplumun kıt kaynaklarıyla üretebileceği mal bileşenlerini gösteren eğridir.

Üretim İmkanları Eğrisi

Başka bir ifadeyle üretim olanakları eğrisi bir ekonomide sahip olunan kaynaklarla üretilebilecek mal ve hizmet miktarını tanımlayan noktaların birleştirilmesiyle elde edilen eğridir.

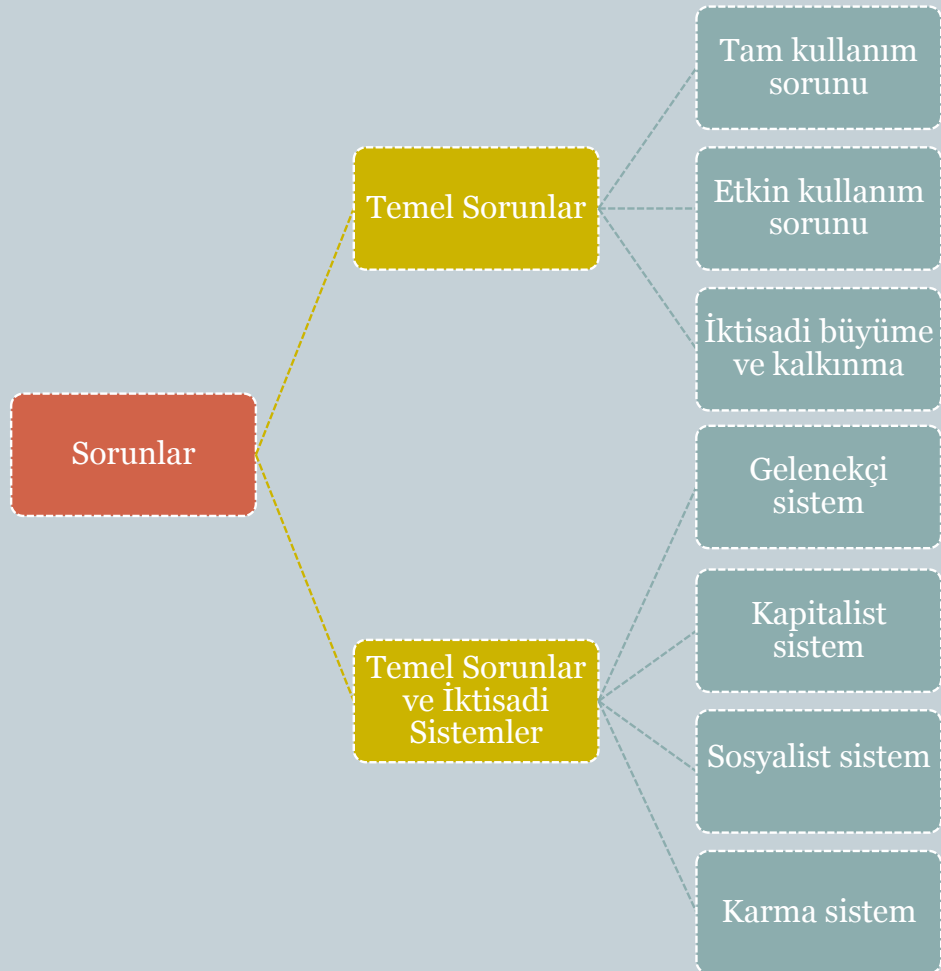

Şekil 1.1

Ekonominin İlgilendiđi Temel Sorunlar

Ekonomilerde Temel Sorunlar

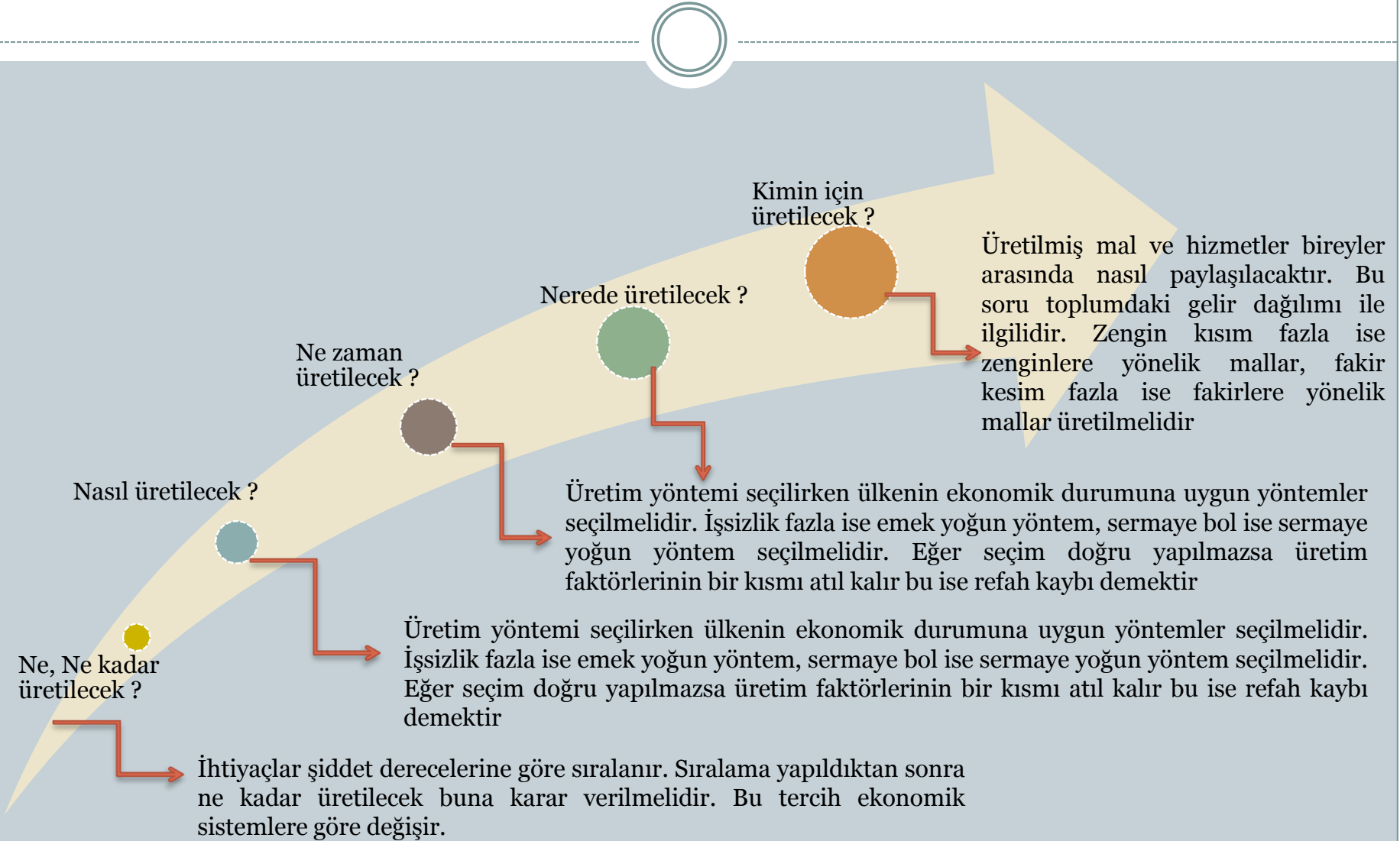

Tam Kullanım Sorunu

Üretim faktörlerinin tamamının üretime katılması tam kullanım ya da tam istihdam, bir kısmının üretime katılması hali ise eksik istihdam ya da eksik kullanım olarak adlandırılır. Tam kullanım durumunda üretim olanakları eğrisi üzerinde üretim yapılması söz konusudur. Eksik kullanımda ise içeride bir noktada üretim yapılmaktadır.

Etkin Kullanım Sorunu

İktisadi Büyüme ve Kalkınma Sorunu

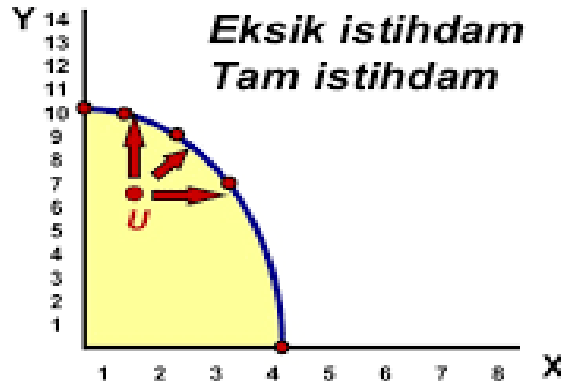
Refahı artırmanın yolu üretimi artırmaktır. Zamanla gerek üretim faktörlerindeki artış ve verimin artması, teknolojik gelişmeler üretim olanakları eğrisini dışa doğru kaydırır. Bu kayma ekonomilerdeki üretim artışını ifade eder.

Temel Sorunlar ve İktisadi Sistemler

1- Tam İstihdam Sorunu

Kaynakların yeterli kullanılıp kullanılamadığı sorunudur. Bu sorun genelde çalışmak isteyenlerin bir kısmının iş bulamaması şeklinde ortaya çıkar. İşsizliğin olduğu bir ekonomide fiyat mekanizması tam işliyorsa ücretler düşmeye başlar.

Temel Sorunlar ve İktisadi Sistemler

2- Etkin Kullanım Sorunu

Düzgün işleyen fiyat mekanizması ile çözülür. Hangi malın ne kadar üretileceğine kar amacı ile hareket eden firmalar karar verir. Firmalara fiyat mekanizması yön gösterir. Talep edilen mallar üretimi artarken, talep edilmeyen malların üretimi azaltılır veya durdurulur.

Temel Sorunlar ve İktisadi Sistemler

3- Üretilen Malların Bölüşümü

Üretim faktörleri elde ettikleri ücret, faiz, rant ve kar gelirleriyle piyasadan istediğini almakla özgürdür. Bölüşüm gelire bağlıdır.

Temel Sorunlar ve İktisadi Sistemler

4- Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Üretim kapasitenin artırılması, kar amacı güden girişimciler tarafından gerçekleştirilir. Böylece ekonomik büyüme ve kalkınma sorunu da halledilmiş olur.

Ekonomide Karar Birimleri

- Ekonomi, birbiriyle ilişkili üretim ve tüketim faaliyetleri kümesi olarak tanımlanabilir.
- Piyasa ekonomisinde milyonlarca tüketici hangi malları alacağına ve ne miktarda alacağına karar vermektedir
- Çok sayıda firma da bu malları üretmekte ve malları üretmek için gerekli faktör hizmetlerini satın almakta ve milyonlarca öge sahibi de bu hizmetleri kimlere satacaklarına karar vermektedir.

Ekonomide Karar Birimleri

Piyasa mekanizmasına dayalı ekonomilerde üretim, değişim ve tüketime ilişkin kararları üç ekonomik birim alır, bunlar sırasıyla:

- Hane Halkı

- Firmalar ve

- Devlet (Merkezi otorite - Kamu) tir.

Ekonomide Karar Birimleri

Hane Halkı

Ekonomik birim olarak hane halkı, bir çatı altında yaşayan ve ortak mali kararlar alan, ya da başkalarının aldığı kararlara tabi olan bütün kişilerdir. Ekonomi kuramında hane halkına bir çok özellikler atfedilir.

- Maksimum fayda
- Tercih
- Üretim öğelerinin asıl sahipleri

Ekonomide Karar Birimleri

Firmalar

Üretim faaliyetinden maksimum kar elde etmektir. Bir firma, devlete, hanehalkına ve diğer firmalara sattığı malları üretmek için üretim öğeleri (faktörleri) kullanan bir ekonomik birim olarak tanımlanmaktadır.

- Ekonomistler firmanın üretim ya da arz yönünün en küçük davranış birimi olarak almalarını sağlar.
- Tek bir hedef güderek karar aldıklarını varsayarlar (Kar maksimizasyonu)
- Faktör piyasasında alış, mal piyasasında satış

Ekonomide Karar Birimleri

Devlet

- Merkezi otoritenin kararlarında, firma ve hanehalkının kararlarında olduğu gibi bir rasyonellik veya tutarlılık ya da kar maksimizasyonu varsayımı yapılması söz konusu değildir.
- Bazen kamu otoritesine dayanarak karar alan çeşitli kuruluşlar birbirini ile tutarsız karar alabilirler. Fakat, aralarında bir ölçüde tutarsızlık ve çelişki bulunsa bile, karar birimi olarak kamu kuramlarının kamu yararını sağlamak amacına yönelmeleri esastır.

Ekonomide Karar Birimleri

Devlet

- Günümüzde merkezi otoritenin kararları hane halkını ve firmaları etkiler.
- Yasalar ve siyasal gücün kaynağı olan bu merkezi otoritenin alacağı çeşitli kararlarla piyasa koşullarını ve diğer karar birimlerinin davranışlarını etkilemeye çalışmasına ekonomi politikası adı verilir.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Fiyat Nedir?

- Fiyat, bir mal ya da hizmetin elde edilmesi için bunlar karşılığında verilen bir miktar para, malların değişim oranıdır.
- Bir mal ya da hizmet için uygun görülen parasal değer

Nisbi Fiyat

- Bir mal veya mal ve hizmet fiyatının, başka bir mal veya mal ve hizmet fiyatına bölünmesiyle bulunan değerdir. Nisbi fiyat, mal ve hizmetlerin birbirleri karşısındaki durumunu belirlemeye yarar.

Mutlak Fiyat

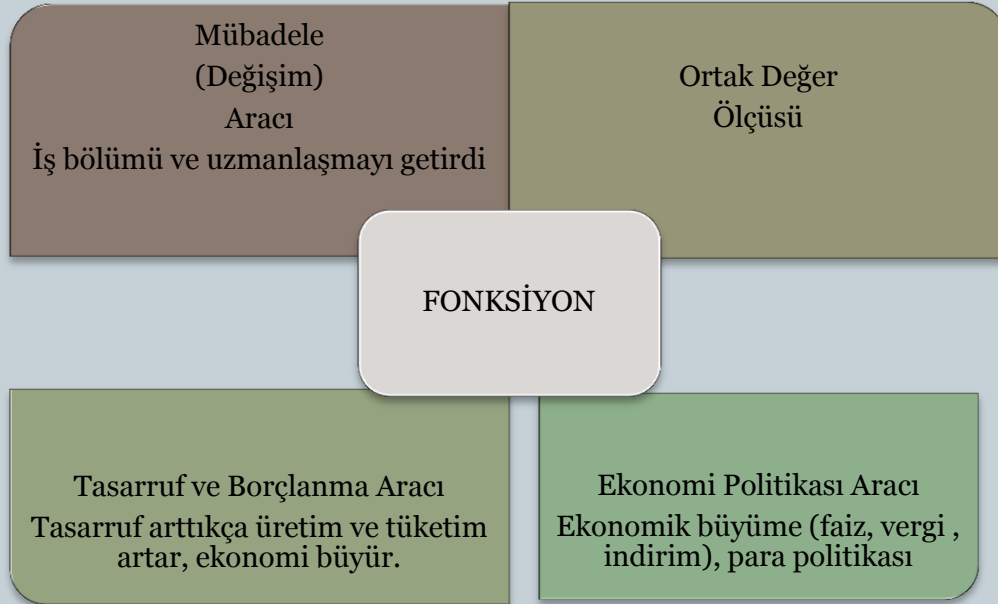
- söz konusu malın bir biriminin piyasadaki para değeri

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Para ?

Her mal veya kıymetli satın alma gücü olan bir varlıktır. Para, üretici ve tüketicilerin piyasalarda karşılaşarak alışveriş yapabilmelerini sağlayan değişim aracıdır.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Talep

İstek yada özlemin belirli bir satın alma gücüyle desteklenmesidir.

Belirli bir piyasada, belirli bir zamanda, belirli bir fiyattan, satın alınmak istenen ve satın alma gücü ile desteklenen mal ve hizmet miktarıdır.

Kişilerin tek tek taleplerine kişisel talep, kişisel taleplerin toplamına ise piyasa talebi denir.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Talebin Özellikleri

1-Piyasa

2-Satın alma isteği

3- Satın alma gücü

4- Fiyat

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Talebi etkileyen faktörler

$$D = f (P_A, P_R, P_T, Y, T)$$

Mal ve hizmet fiyatı (P_A)

Tüketicilerin gelir seviyesi (Y)

Tüketicilerin alışkanlıkları ve tercihleri (T)

İhtiyaçların şiddet derecesi

Nüfus

Diğer malların fiyatları (P_R)

Tamamlayıcı malların fiyatları (P_T)

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

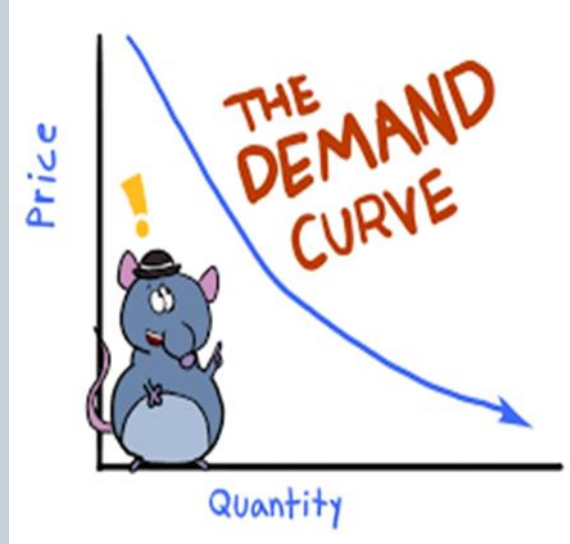
Talep Yasası

Malın fiyatı arttıkça talebinin azalması ve fiyatı azaldıkça talebinin artması.

P ↑ D ↓

P ↓ D ↑

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

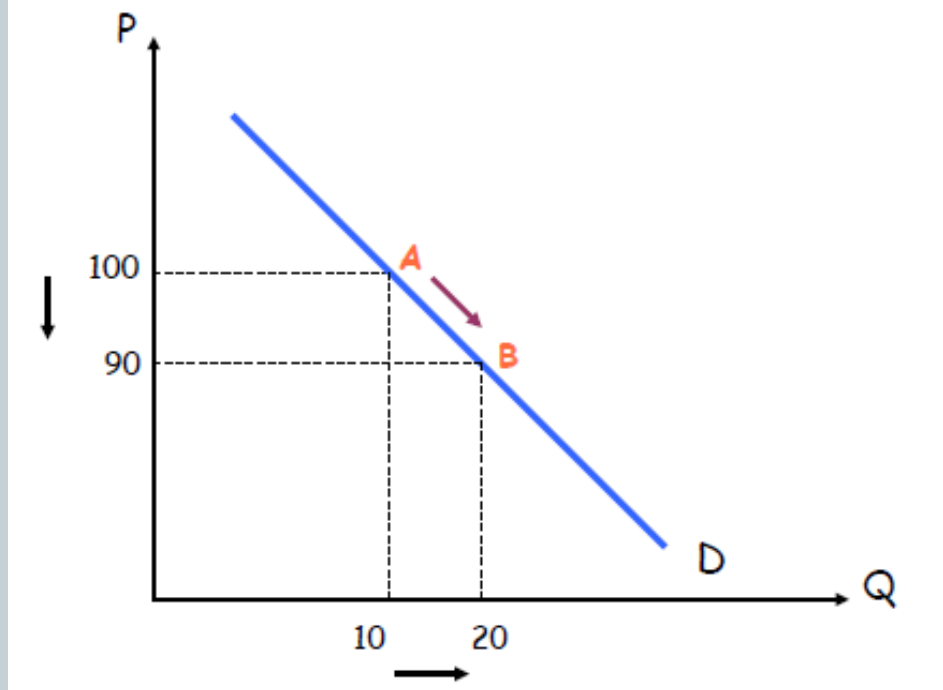
Talep eğrisi, belli şartlarda, tüketicinin bir malın fiyatında meydana gelen değişmelere nasıl tepki göstereceğini anlatır.

Talep eğrisinde 2 durumda değişiklik meydana gelir

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

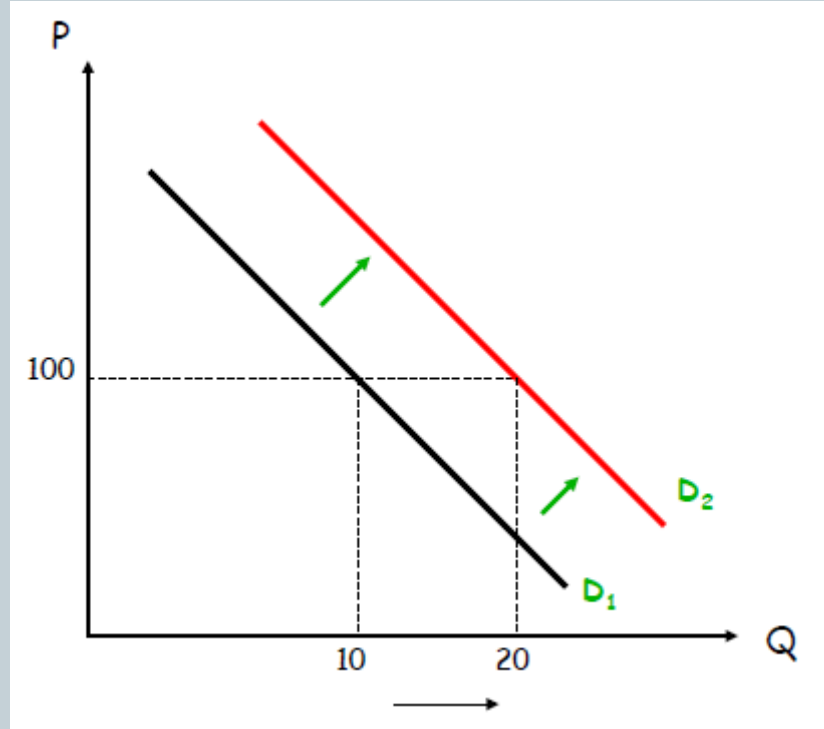
Talep edilen miktardaki değişimde; Veri(sabit-aynı) talep eğrisi üzerinde aşağıya ya da yukarıya doğru hareketi içerir. Bunun **nedeni**; yalnızca malın piyasa fiyatındaki değişmedir.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Talepteki değişme, talep eğrisinin doğrusal olarak sağa ya da sola hareketini içerir. Bunun **nedeni**; malın fiyatı dışında talebi etkileyen diğer etkenlerde ortaya çıkan değişmelerdir.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Arz

Bir firmanın değişik fiyat seviyelerinde bir maldan üretip satmaya hazır olduğu miktarları gösteren bir tablo veya eğridir.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

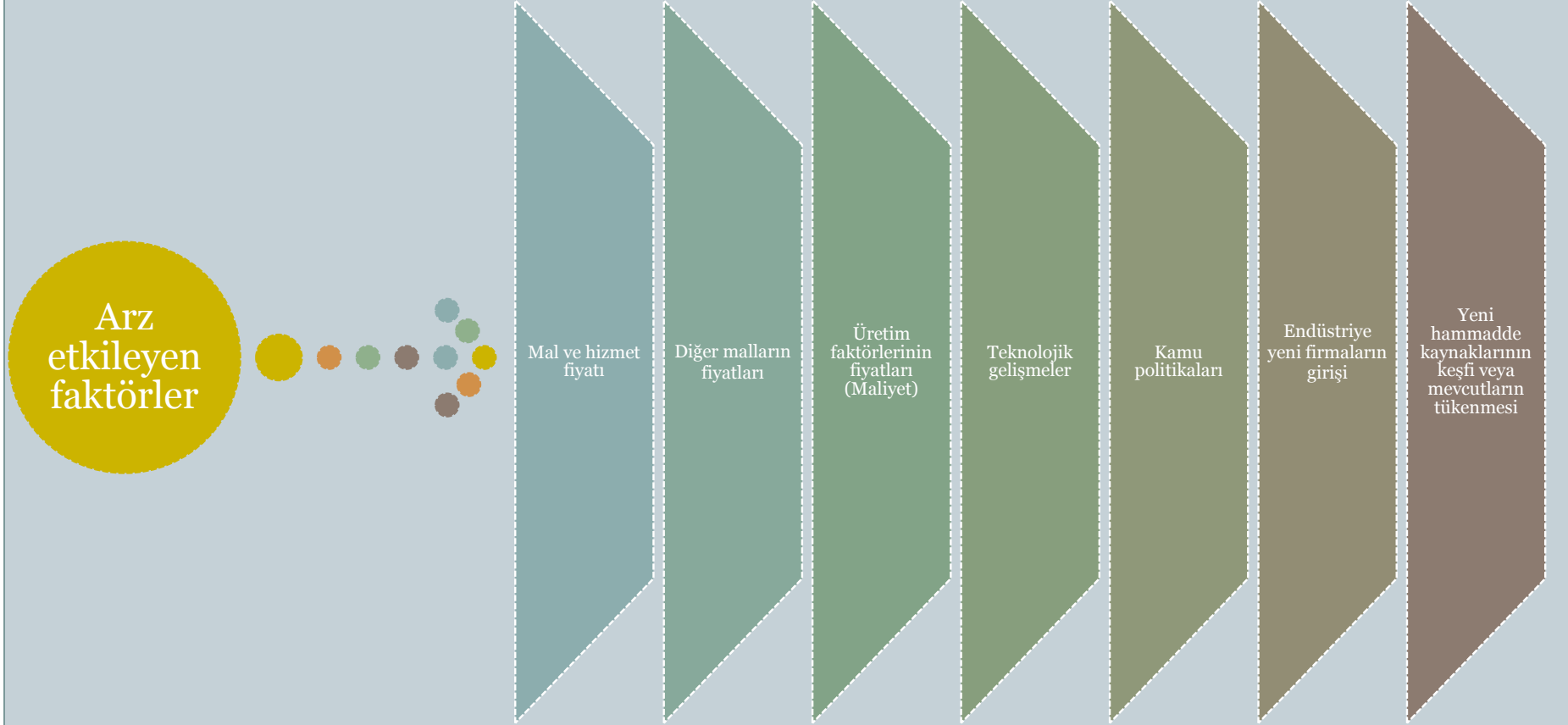
Arz özellikleri

- 1- Piyasa bulunmalıdır
- 2- Belirli bir zaman dilimi olmalıdır
- 3- Belirlenmiş fiyatlar dizini olmalıdır

TL 1.990 Hafta Sonu Sabah 2+1 Kar Fiyatı = 3.690 TL 3+2 Kar Fiyatı = 4.690 TL 4+3 Kar Fiyatı = 5.590 TL İncele	TL 1.890 Diğer Programlar 2+1 Kar Fiyatı = 3.490 TL 3+2 Kar Fiyatı = 4.590 TL 4+3 Kar Fiyatı = 5.490 TL İncele	TL 1.990 Hafta Sonu Sabah TDETL Karu Fiyatı= 1.890 TL BİLTİS Karu Fiyatı= 1.890 TL YDS Karu Fiyatı= 1.890 TL İncele	TL 1.890 Diğer Programlar TDETL Karu Fiyatı= 1.790 TL BİLTİS Karu Fiyatı= 1.790 TL KPDİS Karu Fiyatı= 1.790 TL İncele
--	--	---	---

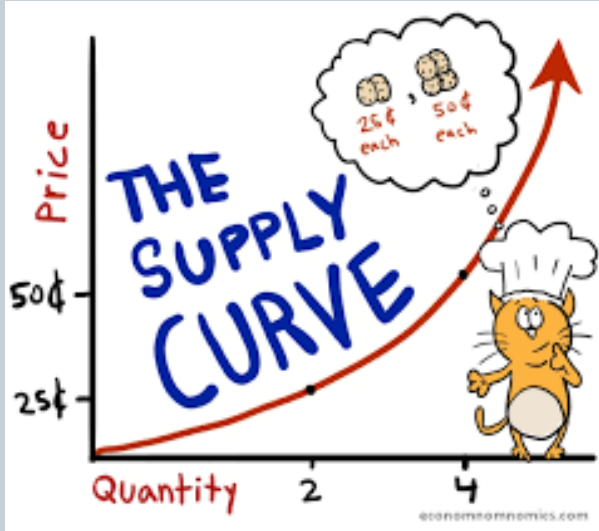
Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Arz Yasası

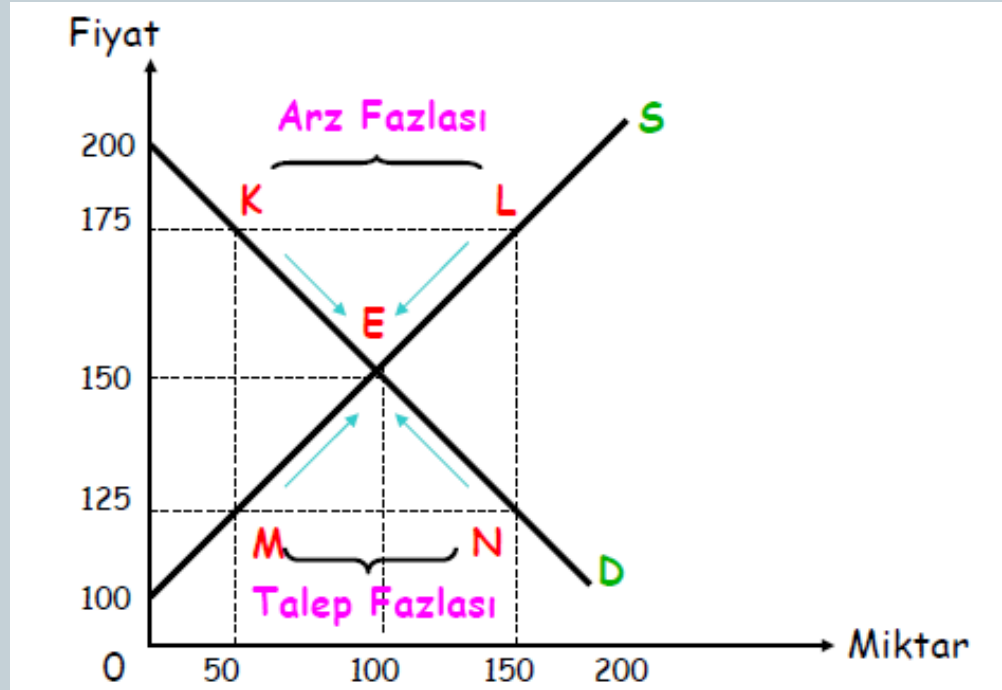
Fiyatla miktar arasında aynı yönde bir ilişki vardır. Malın fiyatı arttıkça arz artar ve fiyatı azaldıkça arz azalır.

P ↑ D ↑
P ↓ D ↓

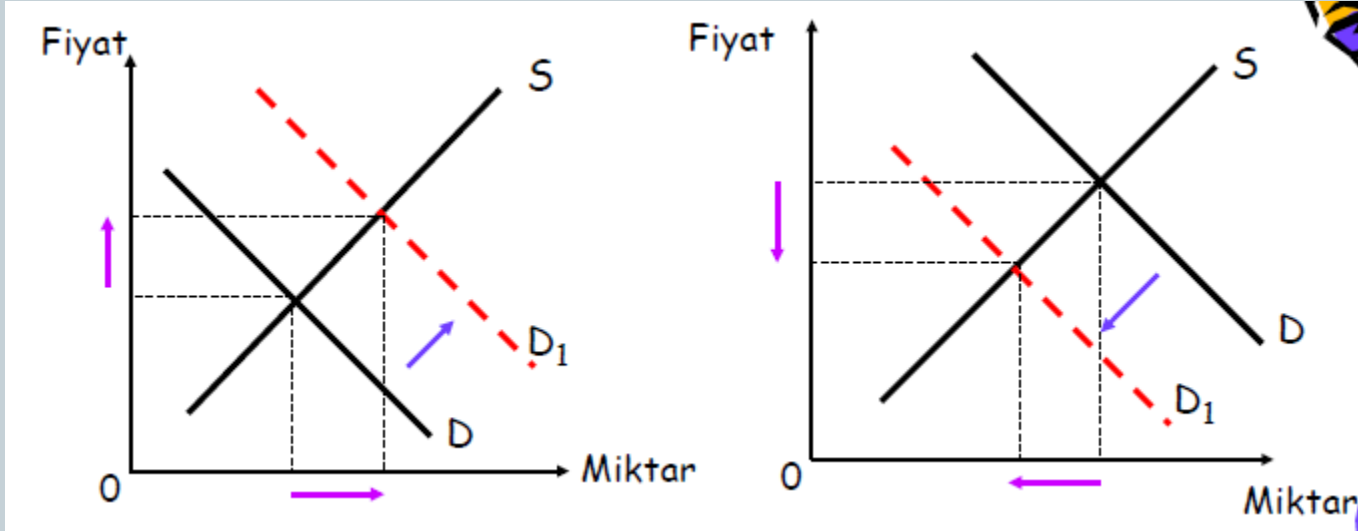
Malın fiyatının artması, o malın üretiminin firmalar için daha çekici hale gelmesi demektir

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

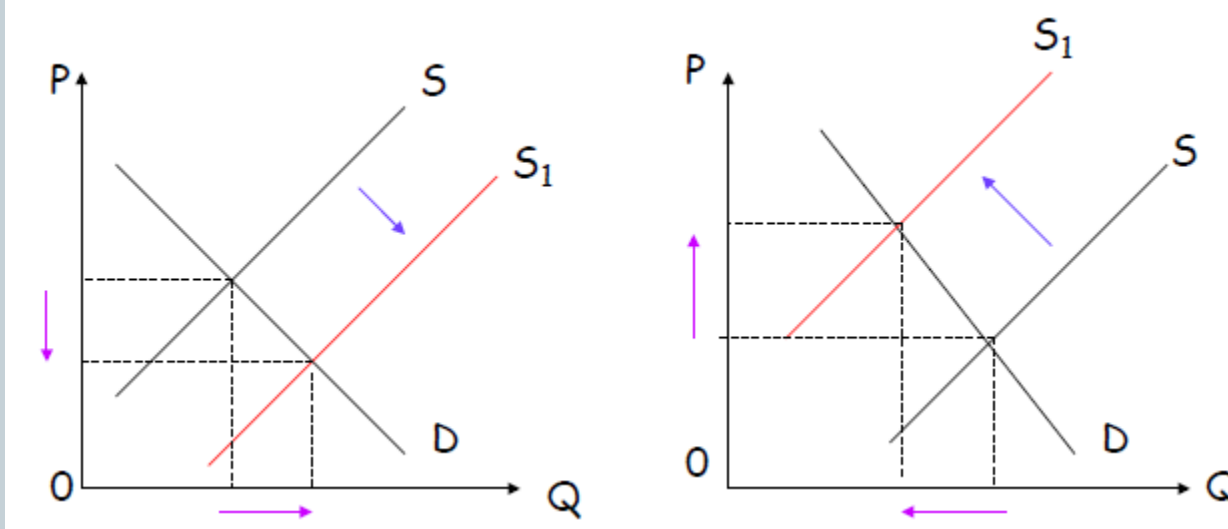
Arz ve talepte bir değişme olmadıkça denge fiyatında bir değişme olmaz; ama arz ve talepten biri veya her ikisi değişirse denge fiyatı değişebilir.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Arz sabitken talep artarsa fiyat da artar. Talep fazlası oluşur. Talep azalırsa fiyat da azalır ve Arz fazlası oluşur.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

Talep sabitken arzdaki artış, denge fiyatını azaltırken denge miktarını artırır fakat arzdaki azalış tersi etki yapar.

Fiyat Teorisi ve Fiyat Oluşumu

